

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Canadapopulier in het Abdijpark in Geraardsbergen

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Canadapopulier in het Abdijpark, Geraardsbergen, Abdijstraat zonder
nummer – monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/41018/105.1

25/05/2022

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	5
1.3.	Historiek van het beschermings- en beheersdossier	5
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	6
2.	Evaluerend gedeelte	6
2.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	6
2.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	6
2.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	7
2.4.	Juridische toestand	7
2.4.1.	Onroerend Erfgoed:	7
2.4.2.	Omgeving:	7
2.4.3.	Natuur en bos:	8
2.4.4.	Water:	8
3.	Bronnen	8
3.1.	Archieven	8
3.2.	Digitale bronnen.....	8
4.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	8
4.1.	Omgevingsplan	8
4.2.	Fotobijlage	8
4.3.	Documentatie	9

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van 'Canadapopulier in het Abdijpark' in Geraardsbergen. De opheffing van de bescherming kadert in de herziening van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de 'Canadapopulier in het Abdijpark' werd onderzocht in het project 'Aangetaste en verdwenen beschermingen' (2020-2021)¹. Hierin zijn beschermingen onderzocht van bouwkundig, houtig en landschappelijk erfgoed met een twijfelachtige fysieke toestand. Het onderzoek had een drieledige bedoeling:

- Nagaan wat de huidige fysieke toestand van het beschermde erfgoedobject is en in hoeverre het nog beantwoordt aan de toestand waarin het werd beschermd
- Achterhalen welke de oorzaken zijn van eventuele veranderingen
- Een beslissing nemen over de bescherming van het erfgoedobject

Het onderzoek leverde voorstellen op voor de opheffing en wijziging van beschermingen:

- 44 volledige opheffingen van beschermingen
- 1 gedeeltelijke opheffing van een bescherming
- 3 wijzigingen van beschermingen, namelijk de regularisering van de verplaatsing van een beschermd erfgoedobject

Deze opheffingen en wijzigingen worden gefaseerd uitgevoerd. Het eerste pakket dat hier wordt voorgelegd bevat beschermde erfgoedobjecten

- Die onherstelbaar zijn aangetast of verdwenen door een calamiteit
- Waarvan de erfgoedwaarden zijn verdwenen of onherstelbaar aangetast na werken die zijn vergund door het agentschap Onroerend Erfgoed of zijn voorgangers

Voor vier dossiers in dit eerste pakket wordt de opheffing of wijziging van de bescherming voorgesteld omdat het beschermde onroerend goed met toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed of zijn rechtsvoorgangers verplaatst werd en

- het beschermde onroerend goed op de nieuwe locatie opnieuw beschermd werd. De bescherming op de oorspronkelijke locatie wordt om die reden opgeheven.
- de verplaatsing noodzaakt een wijziging van het oorspronkelijk beschermingsbesluit. Het beschermingsbesluit wordt aangepast in functie van een bescherming op de nieuwe locatie.

Hierna volgen nog twee pakketten: - bouwkundig en landschappelijk erfgoed waarvan de toestand problematisch was op het moment van bescherming - bouwkundig erfgoed dat gesloopt is.

1.1. Situering

De Canadapopulier situeert zich in het Sint-Adriaansabdijpark in Geraardsbergen. De voormalige benedictijnenabdij is ten noorden van het stadscentrum gelegen tussen de Lorreinestraat, de Abdijstraat, de Boelarestreet en de Zonnebloemstraat. Het park wordt als recreatiegebied gebruikt. De boom staat in de zuidoostelijke hoek van het park, in de buurt van een wandelpad.

De 'Canadapopulier in het Abdijpark' werd beschermd als monument op 28 februari 2002. De Canadapopulier is beschermd omwille van het algemeen belang gevormd door de

---

¹ Voor meer informatie over dit onderzoeksproject verwijzen we naar het online onderzoeksrapport 'Beschermd, beschadigd, verdwenen. Onderzoek en evaluatie van ernstig aangetast en verdwenen beschermd erfgoed' [<https://oar.onroenderfgoed.be/item/6378>]

wetenschappelijke en de sociaal-culturele, meer bepaald de esthetische waarde². Het volledige park bij de Sint-Adriaansabdij, waar de boom deel van uitmaakt, is beschermd als stadsgezicht bij ministerieel besluit van 18 december 1984³. De gebouwen van de abdij werden eerder reeds beschermd als monument bij koninklijk besluit van 11 september 1968⁴.

1.2. Historisch overzicht

Het Abdijpark werd in de 19de eeuw aangelegd als park. Eerder was na de Franse revolutie een deel van het gebouwenpatrimonium gesloopt. Het poortgebouw, de abdijvleugel met het prelaatskwartier (of abtenhuis), de stalvleugel en een relict van een ijskelder zijn nog bewaard. De uitgebreide historiek van de abdijsite kan gelezen worden in de Inventaris Onroerend Erfgoed⁵.

De boom groeide meerstammig uit als bundelboom en was een dominant exemplaar in deze zone van het park. De populier was waarschijnlijk één van de oudste bomen in het park en werd naar schatting op het einde van de 18de eeuw aangeplant.

De Canadapopulier had volgens het inhoudelijk dossier bij de bescherming van 10 november 2000 een hoogte van ongeveer 38 m en een stamomtrek van 856 cm (gemeten in 1994, op 150 cm boven het maaiveld). De takvrije stam bedroeg ongeveer 18 m en de kroondiameter circa 30 m. De boom was één van de dikste bomen van Vlaanderen. De populier was een 'Marilandica', een oude populierenkloon die vroeger courant was maar vandaag een zeldzaamheid.

1.3. Historiek van het beschermings- en beheersdossier

Op 23 november 2000 vroeg de stad Geraardsbergen om de boom als monument te beschermen om premies te kunnen krijgen in functie van boomverzorging voor het uniek en omvangrijk exemplaar. De boom was in 2000 op dat ogenblik reeds wat beschadigd, vermoedelijk door een voorjaarsstorm. Het verslag bij de bescherming van 10 november 2000 registreert dat één van de drie zware gesteltakken begon af te scheuren. De oksel was doorgescheurd maar groeide opnieuw aan elkaar. Ondanks dit gebrek werd de vitaliteit en conditie van de boom nog als voldoende hoog ingeschat in functie van een goed behoud. Kroonverankering en verzorgingssnoei waren wel nodig. Het aanpassen van de paden in functie van de veiligheid van de recreanten en het vrijstellen van de boom door concurrerende bomen (voornamelijk jonge zaailingen van gewone esdoorn) af te zetten, werden aanbevolen in het beschermingsdossier. Periodieke monitoring was nodig.

Op 7 december 2000 gebeurde er een verzorgingssnoei en verankering van de gesteltakken.

Op 2 mei 2002, enkele maanden na de definitieve bescherming, veroorzaakte een nieuwe storm grote schade aan de boom. Een zijtak was helemaal doorgescheurd en werd weggehaald.

---

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Sint-Adriaansabdij: Canadapopulier* [online] <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9226> (Geraadpleegd op 19-01-2022)

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Sint-Adriaansabdij* [online] <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9268> (Geraadpleegd op 19-01-2022)

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Sint-Adriaansabdij: gebouwen* [online] <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9077> (Geraadpleegd op 19-01-2022)

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Sint-Adriaansabdij* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/8317> (Geraadpleegd op 19-01-2022)

Het beheersplan voor het Abdijpark werd goedgekeurd op 10 november 2017. De Canadapopulier werd vermeld als relict. Er werden geen aanvullende beheersmaatregelen voorzien, buiten een passief behoud van het boomrelict. Het beheersplan voorzag ook geen maatregelen tot vervanging van de boom. Hiervoor was, omwille van aanwezige andere beplantingen rond de Canadapopulier, ook geen plaats.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 21 januari 2022. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

De boom heeft kort na de bescherming in 2002 reeds één van de drie zijtakken verloren door een storm. De grote wonde is een onherstelbare aantasting gebleken. Nadien is de conditie van de boom er verder op achteruit gegaan. Momenteel is de boom reeds meerdere jaren afgestorven. Foto's uit 2016 tonen reeds een van takken ontdane boom. Sindsdien rest enkel nog een deels hol stamrelict van ongeveer 5 m hoog en met een omtrek van nog 630 cm (gemeten op 21 januari 2022 op een hoogte van 150 cm).

De stam wordt in het park behouden als relict omwille van de ecologische waarde (onder meer voor zwammen).

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

De Canadapopulier in het Abdijpark werd op 28 februari 2002 beschermd omwille van de wetenschappelijke en sociaal-culturele, meer bepaald de esthetische waarde. De erfgoedwaarden werden in belangrijke mate gemotiveerd vanuit de het uiterlijke voorkomen en de kenmerken van de bundelboom. De wetenschappelijke waarde van de Canadapopulier lag in de dendrologische waarde als Marilandicapopulier, een oude populierenkloon. De esthetische waarde van de driestammige populier lag in de enorme omvang van de boom met een hoogte van 38 m en een omtrek van 856 cm.

De boom is niet meer in leven, waardoor de wetenschappelijke waarde van het houtig relict verloren is gegaan. Ook de sociaal-culturele waarde, meer bepaald de esthetische waarde van de boom is onherstelbaar aangetast, door het verdwijnen van één stam en het afzetten van de kroon. De erfgoedwaarden van de Canadapopulier zijn onherstelbaar aangetast of verloren gegaan. In het recente beheersplan (2017) is geen herstel van de bundelboom door middel van een nieuwe aanplant opgenomen.

Het stamrelict van de Canadapopulier, namelijk een deel van de stam, kan nog zolang het mogelijk is, in situ behouden blijven omwille van de ecologische waarde en als herinnering aan de uitzonderlijke bundelboom.

De bescherming als monument van de Canadapopulier in het Abdijpark wordt opgeheven omdat de erfgoedwaarden onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.

2.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

De erfgoedwaarden, namelijk de wetenschappelijke en de sociaal-culturele, meer bepaald esthetische waarde, zijn door het afsterven van de boom door een calamiteit volledig verloren gegaan. Het beschermingsdossier van de Canadapopulier, het beheersplan van het Abdijpark en het opheffingsdossier van de Canadapopulier registreren de

erfgoedwaarden die verloren zijn gegaan voldoende. Er zijn bijgevolg geen bijkomende maatregelen vereist.

2.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument van de 'Canadapopulier in het Abdijpark', Abdijstraat zonder nummer, wordt geheel opgeheven. Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed:

De 'Canadapopulier in het Abdijpark' is een beschermd monument: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9226> (beschermd bij ministerieel besluit van 28 februari 2002)

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit opheffingsdossier over gaat.

Beschermd erfgoed:

- 'Sint-Adriaansabdij' is beschermd als stadsgezicht: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9268> (beschermd bij ministerieel besluit van 18/12/1984)
- 'Sint-Adriaansabdij: gebouwen' is beschermd als monument: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9077> (beschermd bij koninklijk besluit van 11/09/1968)

Vastgesteld bouwkundig erfgoed (op 14/09/2009):

- 'Abdij van Sint-Adriaan': <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/96647>

Vastgestelde archeologische zone (op 19/02/2016):

- 'Historische stadskern van Geraardsbergen':
- <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11889>

Wetenschappelijke erfgoedinventaris:

- opgenomen in de landschapsatlas als landschappelijke element:
  - o Canadapopulier in park Sint-Adriaansabdij: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/130877>
- opgenomen als bouwkundig element:
  - o 'Sint-Adriaansabdij': <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/8317>

Beheersplan:

- 'Geraardsbergen - Park Sint-Adriaansabdij': <https://id.erfgoed.net/plannen/464> (goedgekeurd op 10 november 2017)

2.4.2. Omgeving:

Gewestplan Aalst-Ninove-Geraardsbergen-Zottegem (vastgesteld op 30 mei 1978):

Het Abdijpark is grotendeels gelegen in parkgebied, het zuidelijk deel ligt in 'woongebied met culturele, historische of esthetische waarde', het westelijk deel van het park betreft 'zone voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut'. De boom bevindt zich op de grens van twee bestemmingen. Het noordelijk deel is 'parkgebied'. Het zuidelijk deel van de boom ligt in 'woongebied met cultureel, historische of esthetische waarde'.

Opheffingsdossier: Canadapopulier in het Abdijpark, monument

Er is geen plan van aanleg of ruimtelijk uitvoeringsplan van kracht op deze site.

2.4.3. Natuur en bos:

Het volledige kasteelpark is op de Biologische waarderingskaart gekarteerd als 'biologisch waardevol'⁶.

2.4.4. Water:

Er liggen geen gecatalogeerde waterlopen in het Abdijpark.

3. BRONNEN

3.1. Archieven

Archief Onroerend Erfgoed:

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier: Van der Linden Geert (10 november 2000): Canadapopulier.

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beheersarchief, Canadapopulier.

3.2. Digitale bronnen

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Canadapopulier in park Sint-Adriaansabdij*: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/130877> (Geraadpleegd op 19-01-2022)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Sint-Adriaansabdij: Canadapopulier* [online] <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9226> (Geraadpleegd op 19-01-2022)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Sint-Adriaansabdij* [online] <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9268> (Geraadpleegd op 19-01-2022)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Sint-Adriaansabdij: gebouwen* [online] <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9077> (Geraadpleegd op 19-01-2022)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Sint-Adriaansabdij* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/8317> (Geraadpleegd op 19-01-2022)

4. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

4.1. Omgevingsplan

4.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

---

⁶ Biologische waarderingskaart – versie 2 (terreinbezoek karteerder augustus en september 2004) (geraadpleegd op 19 januari 2022).

4.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, kadastermutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.